

Warszawa, dnia 10 stycznia 2005 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-491554-XII/04/AR/TG

00-090 Warszawa Tel. centr. 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 827 64 53

Pan
Dr Marek BALICKI

Minister Zdrowia

Szanowny Panie Ministrze

Mocą art. 45 i 46 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210 poz. 2135), dwie kategorie podmiotów uzyskały prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki. Do pierwszej z tych kategorii przynależą inwalidzi wojskowi oraz osoby które doznały uszczerbku na zdrowiu w związku z działaniami wojennymi lub w okolicznościach mających charakter działań wojennych, wyliczonych w art. 7 i 8 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 9 poz. 87 ze zm.) i nie zostały zaliczone do żadnej z grup inwalidów. Osobom tym przysługuje bezpłatne zaopatrzenie w leki objęte wykazami leków podstawowych i uzupełniających. Do drugiej kategorii natomiast zaliczają się inwalidzi wojenni, ich małżonkowie pozostający na ich wyłącznym utrzymaniu, wdowy i wdowcy po poległych żołnierzach i zmarłych inwalidach wojennych uprawnieni do renty rodzinnej, oraz osoby represjonowane. Osoby te mają prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki oznaczone symbolem „Rp” w decyzji dopuszczającej do obrotu oraz wpisane do Rejestru Produktów Leczniczych Dopuszczonych do Obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W celu bezpłatnego otrzymania leków, osoby uprawnione obowiązane są okazać lekarzowi lub felczerowi wypisującemu receptę, oraz farmaceutcie realizującemu tę receptę dokumenty potwierdzające uprawnienie. Zgodnie z treścią § 22 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2004 r. w sprawie recept lekarskich (Dz. U. Nr 213 poz. 2164), leki dla tych osób wydaje się na podstawie książki inwalidy wojennego, legitymacji osoby represjonowanej, lub na podstawie innego dokumentu potwierdzającego prawo do korzystania z tych świadczeń, albo też na podstawie książeczki wojskowej.

Z opublikowanej na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia informacji z dnia 26 listopada 2004 r. dotyczącej uprawnień do bezpłatnego zaopatrzenia w leki inwalidów wojennych, ich małżonków pozostających na ich wyłącznym utrzymaniu, wdów i wdowców po poległych

żołnierzach i zmarłych inwalidach wojennych uprawnionych do renty rodzinnej oraz osobom represjonowanym wynika, że dla realizacji swoich uprawnień osoby te zobowiązane są przedstawić zarówno lekarzowi jak farmaceucie szereg dokumentów, takich jak np.: zaświadczenie z urzędu skarbowego o nie uzyskiwaniu dochodów podlegających opodatkowaniu, odpis aktu stanu cywilnego stwierdzającego zawarcie małżeństwa, zaświadczenie organu rentowego o posiadaniu uprawnień do renty rodzinnej po zmarłym żołnierzu lub zmarłym inwalidzie wojennym itp.

Ze skarg wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że takie określenie dokumentów, mających potwierdzać uprawnienie do bezpłatnego zaopatrzenia w leki, powoduje dezorientację po stronie wystawiających i realizujących recepty lekarzy i farmaceutów, którzy żądają okazania dokumentów potwierdzających uprawnienie, jakich zainteresowani nie posiadają. Natomiast po stronie osób uprawnionych - w podstawowej części ludzi w podeszłym wieku, o znacznie ograniczonej sprawności - rodzi to poczucie bezradności i krzywdy.

Należy też wskazać, że według informacji w powołanym materiale na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia, a także w korespondencji Departamentu Ubezpieczenia Zdrowotnego MZ z osobami zainteresowanymi (np. pismo o sygn. MZ-UZ -S-9963-077-734-KA/04), wszystkie osoby uprawnione do bezpłatnego zaopatrzenia w leki, mogą ubiegać się o wydanie przez Narodowy Fundusz Zdrowia decyzji ustalającej ich prawo do tych świadczeń, na podstawie przepisu art. 109 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Decyzję taką - jak się informuje - wydają dyrektorzy oddziałów Wojewódzkich NFZ w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku przez osobę zainteresowaną.

Stan taki budzi istotne wątpliwości.

Należy podnieść, że prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki podmiotów określonych w art. 45 i 46 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych nie jest uprawnieniem samoistnym, ale powstaje w konsekwencji przyznania konkretnej osobie fizycznej na podstawie stosownych przepisów prawa, mocą aktu administracyjnego właściwego organu - statusu inwalidy wojskowego, inwalidy wojennego lub osoby represjonowanej. Podobnie, prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki uprawnionych członków rodzin inwalidów wojennych nie jest uprawnieniem samoistnym, ale konsekwencją wcześniejszej decyzji przyznającej status inwalidy wojennego. W tej sytuacji powstaje wątpliwość, czy decyzja Dyrektora Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia, ustalająca prawo wymienionych podmiotów do bezpłatnego zaopatrzenia w leki, nie byłaby dotknięta kwalifikowaną wadą prawną powodującą jej nieważność na mocy art. 156 § 1 pkt 3 Kodeksu postępowania administracyjnego, jako dotycząca sprawy już poprzednio rozstrzygniętej inną decyzją ostateczną.

Wątpliwe jest też obciążanie lekarza wypisującego receptę jak i farmaceuty tę receptę realizującego, obowiązkiem analizy i oceny przedstawianych przez pacjentów zaświadczeń z urzędów skarbowych, odpisów aktów stanu cywilnego i innych dokumentów, mających potwierdzać prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki. Tego typu obowiązki nie mieszczą się w zakresie wykonywania zawodu lekarza i farmaceuty. Ponadto ani lekarze ani farmaceuci nie są organem właściwym do przyznawania uprawnień w przedmiotowej materii, a jedynie uprawnienia te mają realizować.

Bez wątpienia, istnieje potrzeba rygorystycznego stosowania przepisów uprawniających do bezpłatnego zaopatrzenia w leki, w celu przeciwdziałania ewentualnym wyłudzeniom lub innym patologiom. Niewątpliwie też, brak jest spójnego, skoordynowanego systemu potwierdzania uprawnień, wiążących się z uzyskaniem statusu inwalidy wojskowego, inwalidy wojennego lub osoby represjonowanej. Daje się dostrzec niewystarczająca współpraca w tej mierze między zainteresowanymi organami administracji publicznej. Nie sposób jednakże zaakceptować sytuację, w której istniejące problemy rozwiązywane są w sposób, faktycznie godzący w osoby najstarsze.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 14 pkt 2 i art. 15 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 14 poz. 147) zwracam się do Pana Ministra o spowodowanie podjęcia niezbędnych działań organizacyjnych i legislacyjnych, zmierzających do jasnego i jednoznacznego uregulowania sprawy dokumentów, niezbędnych do potwierdzania uprawnień do bezpłatnego zaopatrzenia w leki.

Z wyrazami poważania

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ dr hab. Jerzy Świątkiewicz
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich